

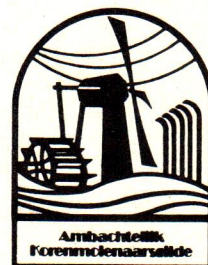
Wat heeft de GOED?

Uitgave Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde, Postbus 3086, 3101 BE Schiedam (010-4261291)
MEI/JUNI 1989 - Nummer 88 - Verschijnt tweemaandelijks

29 mei in Vragender, onder 'De Vier Winden'

Molen De Vier Winden in Vragender. In de schaduw van de wieken van deze markante molen komen de deelnemers van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde op 29 mei bijeen om een aantal noten te kraken. Daarvan is zeker de belangrijkste of we van onze stichting een vereniging maken. Zoals elders in dit nummer wordt betoogd: het is belangrijk dat de opkomst voor de deelnemersvergadering zeer groot en liefst unaniem is.

Komt allen op 29 mei naar deelnemersvergadering

Omdat de manier van werken van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde al jarenlang meer op het reilen en zeilen van een vereniging dan op dat van een stichting lijkt, stelt het bestuur van het A.K.G. voor om die omzetting van stichting tot vereniging een feit te laten worden. Op 29 mei aanstaande zal tijdens de Deelnemersvergadering in Vra-

gender dan ook als punt 8) op de agenda staan: 'Omzetting A.K.G. van stichting naar vereniging'.

Zoals reeds in het vorige nummer van Van Haver tot Gort uitvoerig is beschreven, is het voor het A.K.G. veel gunstiger om een vereniging te worden. Maar, daarvoor is het wel nodig dat de

aangesloten molenaars het goed vinden. Ieders mening ten aanzien van deze zaak is uiterst belangrijk.

Daarom vraagt het bestuur van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde u met klem aanwezig te zijn op die vergadering van 29 mei.

De concept-statuten zal iedereen vóór de vergadering nog thuisgestuurd krijgen. Tot ziens op 29 mei in Vragender waar de familie Gunnewick op molen De Vier Winden alle leden van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde hoopt te kunnen ontvangen.

Programma

- 09.00 - 10.45 Ontvangst door familie Gunnewick op molen De Vier Winden in Vragender
- 11.00 - 13.00 Ochtendvergadering in het vlakbij de molen gelegen nostalgische café-restaurant 'Beneman'. Punten op de vergadering:
- 1) Opening
 - 2) Jaarverslagen
 - 3) Financieel jaarverslag
 - 4) Resultaten graankeuring
 - 5) WOEB-acties
 - 6) Uitreiking certificaten Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde
 - 7) Dagje uit
 - 8) Omzetting van Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde van stichtingsvorm naar verenigingsvorm
 - 9) Rondvraag
 - 10) Sluiting
- 13.00 - 14.00 Lunch in 'Beneman'
- 14.00 - 14.30 Discussie naar aanleiding van omzetting van stichting naar vereniging
- 14.30 - 15.15 Dhr. Gessing van de Rijkskeuringsdienst van waren in Enschede geeft een inleiding over de volgende punten:
- 1) Het droge stof-gehalte in meel
 - 2) De aanduidingsverplichting volgens de Warenwet
 - 3) Het meel-besluit controle op volkorenmeel
- 15.15 - 15.30 Theepauze
- 15.30 - 16.00 Vragen naar aanleiding van inleiding van Dhr. Geesing
- 16.30 Eten in café-restaurant 'Beneman'

Nationale Molendag 13 mei

Voor al weer de 17de keer wordt op zaterdag 13 mei de Nationale Molendag gehouden. Tijdens dit jaarlijks terugkerende evenement kan molen-liefhebber Nederland de honderden wind- en watermolens die ons land rijk is, draaiend zien. Ook dit jaar valt de molendag weer samen met de Landelijke Fietsdag.

Waarschijnlijk is dit voor velen een extra stimulans om eens een molen van dichterbij te bekijken. Bert van Uffelen, een van de medewerkers van de Werkgroep Nationale Molendag, heeft in een uitgebreide "mailing" de eigenaren van de Nederlandse molens affiche- en stickermateriaal toegestuurd, voor diegenen die nog niet hebben gehad, of extra willen bijbestellen: Bert van Uffelen. Tel.: 05280-71991 (na 18.30).

De Vrijheid nu ook weer brandersmolen

Korenmolen De Vrijheid is Schiedam heeft er een klant bij, een branderij. En dan een die haar werk weer op de oude, onvervalste manier doet, hetgeen nog maar zelden voorkomt. Het gaat om de traditioneel ingerichte distilleerderij van Herman Jansen. Jansen leidt de jeneverstokerij 'De Tweelingh' en is gevestigd in een pand met twee klokgevels, praktisch aan de voet van de molen De Vrijheid. Daarmee heeft de molen, die tot 1917 maalde voor de Schiedamse branders, weer een oorspronkelijk-

ke taak teruggekregen. Een taak die zij vroeger deelde met wel twintig molenreuzen in de jeneverstad.

Door de authentieke inrichting van de branderij is het in De Tweelingh mogelijk om weer het aloude proces van jeneverfabricage, van meel tot moutwijn (jonge jenever) te hanteren. Deze jenever mag ook weer het gemeentezegel van de stad Schiedam voeren, merkteken dat het met de 'echtheid' van het produkt helemaal goed zit. Het zegel is in 1902 ingevoerd om de berei-

dingswijze van Schiedamse jenever te beschermen.

Ruim een jaar geleden is men zachtjes begonnen de branderij aan het draaien te krijgen en nu is de fabriek vijf dagen per week in vol bedrijf. Wekelijks wordt er circa 3.500 liter alcohol moutwijn) gemaakt, die op zijn beurt kent voor de fabricage van jonge en oude jenever. Molen De Vrijheid levert een aantal grondstoffen voor die fabricage: rogge-meel, maismeel en gemouten gerst. En dat men in Schiedam zeer is ingenomen met deze nieuwe klant laat zich denken.

100 jaar De Hoop, tot veler voldoening

'In 't Westfriesche land zwaait mijn gevlucht tot veler voldoening benut ik de lucht!'

Molenaar Adrie Peereboom en de zijnen hadden het in dichtregels gezocht om hun relaties uit te nodigen mee te komen doen aan de viering van het honderdjarige bestaan van hun koren-molen De Hoop in Wervershoof. De feestdag was op zaterdag 15 april, met een officieel gedeelte in de ochtend-uren.

De voldoening om dat zwaaiende gevlucht was er allerwegen. Bij de burgemeester van Wervershoof, die de honderdjarige historie van de molen ophaalde. Bij Ir. De Waal, voorzitter van de Vereniging De Hollandse Molen, die met nadruk stelde hoe belangrijk voor het melenbehoud in Nederland de werkende molens zijn. Bij Cors Doeswijk, directe molens zijn. Bij Cors Doeswijk, die niet onder stoelen of banken stak dat 'zijn' bakkers op en top gelukkig zijn met de molen en het molenprodukt.

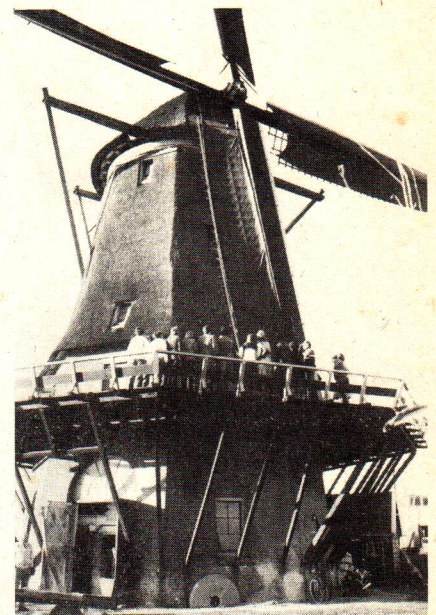
Alle drie waren zij het er over eens dat op plekken als Wervershoof iets unieks aan de gang is: dat een schijnbaar zichzelf overleefd hebbend monument in korte tijd actief en effectief is gebleken

in de huidige tijd van automatisering en mechanisering. Waarvan acte.

Mocht er officieel van alles aan de hand zijn die dag, onofficieel was er die zaterdag een feestje gaande waarin allerlei aspecten aan de orde kwamen. Bij de molen was een feesttent opgericht met een bakkerij erin. Daar werden de hele dag zg. molenwieken gebakken, een hartig broodje op basis van - hoe kan het anders? - molenmeel en met kaas en noten.

Op het Raadhuisplein in het dorp werden oude volksspelen opgevoerd. Even verderop werden oude ambachten bedreven. Elders was een braderie ingericht en er waren optredens van de Westfriesche Dansers met volksdansen. De fanfare liet zich evenmin onbetuigd.

Dat de koren-molen De Hoop 'gedragen' wordt door de hele bevolking bleek wel uit verschillende initiatieven van basisscholen en winkeliers. Hielden de laatste een etalagewedstrijd met als onderwerp 100 jaar De Hoop, de kinderen van alle scholen tekenden en knutselden dat het een aard had. Hun winnende werkstukken kregen een week later een plaats op een overzichtstentoonstelling over de molen, waarop ook oude foto's, schilderijen en tekeningen waren te zien, tegelijk met de fototen-

toonstelling van het Amb. Korenmolenaarsgilde en een collectie van de molenbehoud van de Hollandse Molen. Uiteraard maakten ook de bakkers-afnemers van De Hoop er iets moois van. De Haarlemse Echte Bakker deelden bijvoorbeeld onder hun klanten zakjes meel uit mer de aansporing dan hun klanten daarmee nu maar zelf eens iets moesten bakken.

De cursus voor de korenmolenaar slaat 1 jaar over

Dit jaar gaat de "Cursus voor de Korenmolenaar", resultaat van samenwerking tussen het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en het Gilde van Vrijwillige Molenaars, niet door.

De reden hiervoor is enige verzaaging van de vraag naar de cursus. De korenmolenaarswereld is tenslotte een niet zó uitgebreide De gewenste 20 cursisten hebben zich twee jaren al niet meer gemeld. Om niet voor een te klein publiek toch alle kosten te hoeven maken, is besloten om in 1989 niet, maar weer in september 1990 te starten. In de zomer van 1990 zal de cursus weer in de Gilde brief en in Van Haver tot Gort aangekondigd worden en bestaat weer

de mogelijkheid tot aanmelding. Diegenen kunnen deelnemen aan de cursus, die het getuigschrift van Vrijwillig Molenaar in hun bezit hebben of als deelnemer zijn aangesloten bij het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde.

Nog een geringe extra voorraad cursusboeken

Er is nog een slinkende hoeveelheid "Zingende Stenen" en "Rond Zingende Stenen" te koop. Eerstgenoemd werk is helemaal van de hand van docent D.J. Abelskamp evenals "Rond Zingende Stenen" voor het grootste gedeelte. De overige 4 docenten hebben aan dit

laatste boek hun schrijfs-teentje bijgedragen.

Beide boeken zijn verkrijgbaar voor f 45,- p. stuk excl. f 7,50 verzendkosten. (Zie achterin de Gildebrief).

Girek.: 148232 t.n.v. Rabobank Midden Westland, t.g.v. rek. 13.53.85.210 t.n.v. penningmeester cursuscommissie, G. Barendse te Poeldijk.

Beide boeken samen gelijktijdig f 99,- inc. verzendkosten.

Of op de alg. deelnemersvergadering in mei a.s.. Zonder de verzendkosten. Haast U. Op is op.

De Bovenste Molen in Mechelen, Zuid-Limburg

"Ssst... Hoor jij niets?... Ik dacht dat ik ze boven hoorde huilen... Weet je dat een molenaar vooral op zijn gehoor werkt? Als er tijdens het malen iets niet helemaal goed loopt, dan hoor je dat aan het geluid. Een verandering van geluid hoor ik altijd, zelfs als ik slaap."

Henk Kattenbeld van de Bovenste Molen in Mechelen heeft, samen met zijn vrouw een zeven weken oud dochtertje waar hij naar luistert als

'zijn' watermolen, die eigendom is van de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, niet maalt. En dat gebeurt nogal eens; twee dagen per week is de molen in vol bedrijf, de andere dagen is het stil aan de Geul. Henk: "Het is de bedoeling dat de Bovenste Molen full-time gaat draaien. Het ligt een beetje aan de sneleheid waarmee ik nieuwe klanten kan krijgen. Die quilisitie, zoals ze dat met een mooi woord noemen, kost enorm veel tijd."

Vijftien bakkerklanten heeft de beheerder van de Bovenste Molen, waarvoor hij iedere week een dikke ton tarwe en rogge maalt. Dat kost hem een dag. De andere dag in de week maalt Henk anderhalve ton rogge voor de Volmolen in Epe die voor de stichting 'De Echte Bakkers' produceert.

"Ik verkoop niet aan particulieren", zegt Henk, "Ik vind dat je dan op vaste tijden geopend moet zijn en nu kan ik de openingstijden van de molen min of meer zelf bepalen. Ook is het zo dat een winkeltje met molenprodukten een hoop rompslomp met zich meebrengt". Hij is even stil, neemt een slok koffie, luistert aan de deur en gaat dan verder: "Je

moet ook niet vergeten dat in het noorden de molens, en dan bedoel ik vooral wondmolens, veel meer 'aanslaan' bij het grote publiek, Zo'n windmolen in bedrijf is veel indrukwekkender dan een watermolen, en er is ook als molenaar meer eer aan te behalen. Mijn Molen is meer een fabriekje dat tarwe en rogge maalt."

Contouren

Maar wel een mooi fabriekje. Prachtig gelegen in het stevig glooiende Limburgse land vallen de fel wit beschilderde gebouwen van de Bovenste Molen al van verre op. Het rad van de midden-slagmolen scheidt het woongedeelte van 'de zaak' Vroeger was dat anders, toen werd ook het woonhuis als molen gebruikt: de contouren van de plek waar eens een tweede rad in de Geul heeft gehangen zijn nog te zien. De geschiedenis van deze watermolen gaat trouwens zeer ver terug in de tijd. De heer M. Meerman heeft het in zijn Kroniek van de Bovenste Molen te Mechelen-Wittum allemaal uitgezocht; 'hoewel de Bovenste Molen van oudere datum is, wordt hier een lijst van eigenaren gegeven, die begint in de periode, waarin de dorpen Mechelen en Wahlwiller in het bezit van de Heren van Wittum zijn gekomen.' En dan verschijnt het jaartal 1344 waarin Jan I van Corselaar eigenaar van de molen werd.

Henk Kattenbeld's geschiedenis als molenaar is van iets jongere datum. Hij werkte vanaf 1978 op de Grote Molen in Meerssen. Toen Henk in de loop van 1980 via kennissen te horen kreeg dat de Bovenste Molen in Mechelen gerestaureerd zou gaan wor den meldde hij zich bij de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, de club die de molen in 1979 had gekocht en ook de restauratie zou financieren. Dat liep volgens Henk gesmeeld: "Ja eigenlijk voordat de vacature 'Molenaar gezocht' er was, had ik 'm al." Vanaf 1981 kwam hij als molenaar in dienst bij de vereniging en in het jaar 1984 ging hij ook daadwerkelijk bij de Bovenste Molen wonen.

De molen kon in 1981 gaan draaien omdat biologisch-dynamisch voedingsmiddelen-gigant Manna vanaf dat jaar een bepaalde afname per jaar 'garandeerde'. Omdat Manna in de afgelopen jaren verscheidene keren failliet is gegaan is Henk Kattenbeld een hele hoop geld kwijtgeraakt. "Ik waarschuw dan ook iedereen om zich twee keer te bedenken voordat ze met Manna in zee gaan," zegt hij verbitterd. Henk deed zelf in 1987 voor het laatste

Intensieve landbouw probleem voor Bovenste Molen

De Bovenste Molen in Mechelen heeft de laatste jaren te kampen met een gigantisch probleem, dat nog steeds groeiende is; de door de boeren in die streek gebruikte intensieve landbouwmethodes.

Omdat vrijwel alle weilanden die aan de Geul grenzen tegenwoordig gedraineerd zijn (èn omdat er te weinig bomen meer groeien op die weilanden (alle hoogstam-fruit-bomen in Zuid-Limburg zijn immers omgehakt), loopt het regenwater in de grond te zakken, in één keer in de Geul.

Deze rivier zwelt enorm aan en wordt dan zelfs zo hoog dat de Bovenste Molen de hoeveelheid water niet meer aan kan. Gevolg; de sluis moet open zodat de vertakking met de naam 'afslagtak' meer water moet opnemen. Daardoor komt er in de molentak weer te weinig water en kan het rad niet

meer draaien omdat het verval te klein is.

Het is vooral de nieuw in het leven geroepen instantie Roer en Overmaas die de veroorzaker is van dit alles. Het is de doelstelling van deze club om de waterafvoer zo snel mogelijk te laten verlopen, opdat geen weilanden aan de oevers van de Geul zullen onder lopen. Dit is immers slecht voor de landbouw.

Molenaar Henk Kattenbeld van de Bovenste Molen: "Door dat nieuwe beleid is het voor mij niet meer mogelijk om constant te malen. Daar komt nog bij dat de nu in gebruik zijnde methodes heel slecht voor de grond zijn. De zware tractoren maken de grond kapot en omdat de grond losser wordt, spoelt het regenwater de kostbare Limburgse löss mee. Na een bui ziet de Geul helemaal bruin van de löss."

zaken met het 'geitenwollensokken-concern' zoals hij het bedrijf noemt. "Nee voor mij hoeft dat niet mee. Het is daar bij Manna veel te grootschalig geworden. Het maken van biologisch-dynamische producten is eigen lijk een pure verzuipingskwesie. De zakenmannen die er nu in de business werken kan ik niet vertrouwen. Dus dan houdt het voor mij op."

Schone luiers

Terwijl Henk boven de baby gaat verschonen schenk ik ("ik ga even wat nieuwe luiers omdoen bij m'n dochter. Neem nog maar wat koffie als je wilt) mezelf nog wat koffie bij. Na een paar slokjes valt mijn oog op een prachtige kleurenfoto van de Bovenste Molen die in sterk vergrote vorm aan een der muren van het huis hangt.

Op de foto valt goed te zien dat de molen eigenlijk op een eilandje ligt. Aan weerszijden van dat eilandje loopt water in twee stromen; de molentak en de afslagtak. Deze laatste afslagtak wordt verder niet gebruikt in het maalproces van de Bovenste Molen. Het gaat dus om de molentak. Het water dat door deze aftakking loopt komt via een om-

weggetje op het waterrad terecht. (Inmiddels heeft de baby schone luiers om en zit Henk weer in de keuken). We gaan de molen van dichterbij bekijken. Schoenen aan, grote zwarte hond mee. "Zoals ik je al zei is dit een middenslagmolen, de soort die het meest voorkomt in Nederland", zegt Henk, wanneer we bij het rad zijn aangekomen. "Dat betekent dat het water op ongeveer de helft van het rad wordt aangevoerd. Ter hoogte van de as als het ware. Een kenmerk van een middenslagmolen is dat het rad vaak zeer breed is. Ook heeft het kleinere diameter dan onder- of boven slagmolens; daardoor draait het rad sneller rond."

Dieseltje

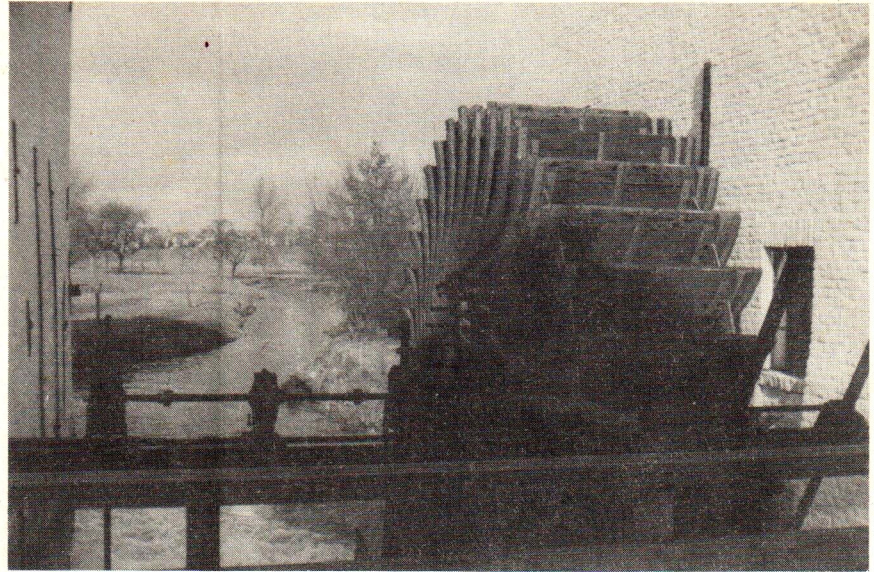
De molenaar gaat z'n fabriekje binnen en haalt een soort hendel over waardoor het water over de rand van het sluisje begint te stromen en het rad in beweging komt. Binnen enkele seconden draait het dat het een lieve lust is. Hard pratend om het geluid van het stromende en vallende water te overstemmen legt Henk Kattenbeld uit dat je dit systeem het best kunt typeren als de dieselmotor onder de molens: "Het

water stroomt maar door. Het rad blijft mooi en één gelijkmatig tempo draaien. Ondanks het feit dat er in de Geul niet veel verval zit, komt er toch zeer veel water op de schoepen van het rad."

Binnen in de molen drijft het rad het aswiel aan dat via onder meer het kromwiel en enkele andere assen de steenaandrijver in beweging zet. Het systeem van deze watermolen ziet er veel eenvoudiger uit dan dat van een windmolen. Klopt dat? "Ja zeker weten", zegt de mulder, "een windmolen heeft met veel meer assen en aandrijvingen te maken. Daar kan ook veel meer aan kapot gaan." Voorts zie je op de begane grond de opslagruimte voor de volle zakken en de pletter/reiniger staan.

Op de eerste, en tevens laatste, etage staan boven de steenaandrijver de koppels stenen opgesteld. Om de beurt kunnen ze gebruikt worden, één voor rogge en één voor tarwe. Volgens Henk is het onmogelijk ze allebei tegelijk te gebruiken: "Dat trekt-ie niet".

Een stukje verder staan de silo's; acht stuks in totaal. Daar kan in totaal tachtig ton in opgeslagen worden. Deze silo's worden gevuld met maalgod dat elektrisch gelost wordt van de vrachtwagens in de vjzel. Via de jakobs ladder belandt het goedje in de silo's. Een transportband zorgt ervoor dat de tarwe en rogge tenslotte naar de stenen gaat.

Na de molenaar's duidelijke uitleg over de werking van deze Bovenste Molen (die trouwens zo heet omdat er, jawel ook een Onderste Molen in Mechelen is) lopen we nog een rondje over het eilandje. Kattenbeld hoopt dat de molen meer dagen in de week kan gaan draaien. Een ton per dag, en hij is rendabel. Een bijkomend probleem wordt dan wel de hoogte van de pacht (40.000 gulden per jaar) die hij niet hoeft te betalen, simpelweg omdat-ie dat niet kan betalen.

Wat dat betreft is deze Limburgse mulder wel eens een jaloers op het

noorden: "Daar zijn gemeente en provincie veel meer trots op hun molens. Daar krijgen molens ook subsidie om te draaien, wij moeten het vaak zonder doen." Met deze laatste woorden keren we om naar het woonhuis waar het dochtertje ons al schreeuwend ligt op te wachten. "Ja je hebt ouders die hun kinderen gewoon laten huilen", zegt Henk Kattenbeld terwijl hij snel de trap oploopt, "maar ik kan daar toch niet zo goed tegen."

Michiel Houdijk

Herbouw 'De Palmboom' bij stukjes en beetjes

Mede dankzij de naamsteentjes-actie kan de romp van 'De Palmboom' worden opgebouwd.

Twee jaar na de start van de campagne 'Schiedam herbouwt De Palmboom' gaat het prestigieuze Schiedamse project om een vijfde maalreus de hemel in te stuwen een volgende fase in. Donderdag 13 april werd officieel de eerste steen gelegd voor de verdere opbouw van de molenromp alleen een stomp nog overeind stond.

Spectaculair is de onderneming in de jeneverstad in vele opzichten. Niet alleen gaat het om een kolossaal bouwproject van 28 meter hoogte, de financiering is er een van de modernste soort met fondsenwerving onder sponsors en bevolking. Bovendien kan het project alleen lukken op basis van een super-voortvarende aanpak waarover men in Schiedam blijkt te beschikken: het is een soort geloof dat bergen verzet.

Schiedam, we schreven daarover in het vorige nummer in een interview met Jos Gunneweg die directeur is van de

Stichting De Schiedamse Molens, doet sinds enige jaren er alles aan om zich als molenstad te profileren. In dat kader is het niet meer dan logisch dat de treurige stomp van De Palmboom het lelijke eendje is dat tot een prachtige zwaan gaat uitgroeien. Letterlijk aan alles is gedacht om voor de herbouw van de molen een breed draagvlak te

scheppen. Er is een naamsteentjesactie die nog tot de zomer loopt.

De restauratie van de molenstomp is financieel rond gekomen dankzij allerlei donaties en deelnemingen uit gemeente en bedrijfsleven. Om straks van De Palmboom een complete molen te maken (met als voornaamste taak een molenmuseum te zijn) wordt nu naarstig

gezocht naar zg. molenbouwers. Men zoekt ondernemers die een deel van de inrichting voor hun rekening willen nemen: een bijzondere vorm van sponsoring. Op de 13e april werd ook een Bouwboek gepresenteerd, een blauwdruk van de moleninrichting, te beschouwen als een 'kleine cursus molenbouwkunde voor beginners'.

Oud Stenen-nieuws

Behandeling van blauwe stenen

'Behandeling van blauwe stenen' is de eerste uit een reeks artikelen die de heer W. de Regt, destijds molenaar op de witte korenmolen aan de Lek te Nieuw-Lekkerland, in de jaren 1951-1952 schreef in 'De Molenaar'. Omdat er tal van interessante zaken in beschreven worden, lijkt het ons goed de stukjes nog eens in Van Haver Tot Gort te publiceren. Bij het lezen moet men de geest van die tijd niet vergeten; het opkomen van de hamermolentenen kostte van de stenen en de

neergang van het malen met de wind.

Toen ik nog onder dienst was en dat is veel jaren geleden, ging ik meerdere malen mijn licht eens opsteken op een windmolen, waar met een 17-er blauwe steen veel tarwe voor ongebuild werd gemalen. Deze steen maalde niet best, vroeg te veel kracht en gaf dood en vet meel. Het waren harde, gesloten stenen en er lagen 96 kerven op, zonder voorbijligging. De kromming was gelijk aan de omtrekkingscirkel van de steen. Volgens de molenaar maalde een blauwe steen met zo'n scherpstel altijd het beste en hij hechtte daarom een grote waarde aan dit bepaalde scherpstel. De stenen werden met de bilmachine gescherpt, ik mag wel zeggen doodge-

schaafd. De molenaar zette ook nogal een hoge borst op vanwege zijn vak-kennis.

Nu kan men niet alle blauwe stenen over een en dezelfde kam scheren, omdat er geen twee stenen aan elkaar gelijk zijn en daarom kan men ook niet op alle blauwe stenen, al hebben ze hetzelfde maaldoel, hetzelfde scherpstel zetten. Toen ik de molenaar op alle fouten van zijn blauwe stenen had gewezen, vroeg ik hem een verklaring waarvoor hij dan dit scherpstel gebruikte en waarom dat volgens hem zo goed was. Daar moest hij het antwoord op schuldig blijven.

Dood meel

Dit koppel van een scherpstel zonder voorbijligging, maalde bij weinig toeren dood meel en de steen was niet vrij van hobbelen. Echter bij een normale gang, dus meer toeren, werd het wat beter, doch nog niet geheel goed omdat de snijdende werking te gering was. Dit tekort aan snijkraft werd opgevangen door een grotere druk.

Bij langzame gang kon het maalgoed niet goed getransporteerd worden; er ontstond een ophoping in de krop. Wanneer het toerental dan opliep werd het transport plotseling beter, het maalgoed schoot dan snel naar de maalbaan en dan moest men opeens sterk bijhouden, of men kreeg in plaats van meel gebroken tarwe.

Voor zo'n scherpstel met weinig voorbijligging en kromme maalbalken moet de steen een gelijkmatig toerental hebben, maar bovendien een aangepaste snijdende werking om goed te kunnen malen. Door het uitschaven van de bodemsels was men, om snijkraft te krijgen, veel te diep gegaan en daarmee raakte men van de wal in de sloot.

De raad die ik gaf, om weer uit de put te komen, werd wegens de hoge borsten van vader en zoons van de hand gewezen. Alle beweringen die ze er op nahielden over het malen met deze ste-

NATUURLIJK

**dat meesterlijke
molenbrood!**

nen, kon ik met bewijzen tegenspreken. Als ze de stenen met de hand hadden gebild, en ze zouden de stenen goed besnijden, dan zouden ze, zelfs met maar 96 maalbalken, gemakkelijker kunnen malen dan nu met te diepe en gladde bodemsels. Want met een bilhamer kan men veel doen, men kan zelfs een heel verkeerd scherpstel er gedeeltelijk mee te niet doen.

In dit geval zou men met het versmalen van de maalblaken, die te breed waren, de te diepe bodemsels kunnen herzien, waardoor een snijdende werking zou worden verkregen, geheel passend aan het doel. Met goede smalle en niet te lange, maar dunnen, hamers had ik het aangedurfd midden op iedere maalblak een fijn streepje te slaan, zonder de maalblak te beschadigen.

Het moet zo zijn dat een zilveren dubbeltje in het geslagen streepje overeind kan blijven staan. Ik heb vroeger lange tijd mais gemalen met een blauwe steen waarop slechts honderd maalbalken stonden, ook met een streepje op de maalbalken, om de snijkraft te vergroten. De spoed van de steen werd daardoor veel groter en deze methode voldeed ons zeer goed.

W. de Regt

Kopij

Kopij voor het volgende nummer wordt, uiterlijk 1 juni, gaarne ingewacht op het redactie-adres:

Beukendreef 6, 4631 SG Hoogerheide.

PAPIEREN ZAKKEN

voor ambachtelijk
gemalen granen
uit voorraad leverbaar:
afm. 50 x 90 cm.,
onbedrukt.

Sterk concurrerende
prijzen voor het maken
van zakken volgens uw
opgave van afmeting en
druk.

**Handelonder-
neming**
M. de Cort B.V.
Beneluxstraat 10
5061 KE
OISTERWIJK
Telefoon:
04242-83125

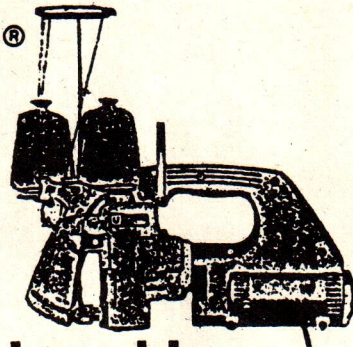
Graanhandel „Trigo” B.V.

POSTBUS 1174 - 3300 BD DORDRECHT (HOLLAND)

**Al 20 jaar leverancier
van goede baktarwe.**

Telefoon: 078-174233

Union Special®

Fa. DENA
Postbus 209
8250 AE Dronten
Tel. (03211) 1311
Fax nr. 03211-2144

**zakkennaaimachines
onderdelen en garens**

Vele soorten hardhout o.a.

AZIJNHOUT GROENHART POKHOUT

AMSTERDAMSCH
FIJNHOUTHANDEL
Minervahavenweg 14
1013 AR Amsterdam
tel. 020-828079

**Voor meelzakken
en zakband
naar**

Van Randeraad's Zakkenhandel

Zuidzijde 118 a
2411 RW BODEGRAVEN
Telefoon (01726) 16139
's Avonds na 18.00 uur:
telefoon (03488) 614

C.L. ROKVEN bliksembeveiliging - onderhoud inspectie

Voor aanleg, onderhoud en inspectie van de
bliksembeveiliging van Uw molens, vraag vrijblijvend
informatie aan

C.L. ROKVEN
v. Homberghlaan 14
5491 GN Sint Oedenrode
tel. 04138-74651 tussen 13.00 - 17.00 uur